

מי באמת בנה את בית המקדש??1. זבחים נ"ד ב

דַּרְשׁ רַבָּא, מַאי דְּכָתִיב: "וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַשְּׂמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ בְּנוֹיֹת בְּרָמָה"?
 וְכִי מָה עָנִין נוֹיֹת אֶצֶל רָמָה? אֵלָּא שֶׁהֵיוּ יוֹשְׁבֵי בְּרָמָה וְעוֹסְקִין בְּנוֹיֹת שֶׁל עוֹלָם...
 לֹא הָיוּ יָדְעֵי דוֹכָתִיָּה הֵיכָא;

מילון יסטרוב, נוי א'

נוי, נוא מ. (נוה, נאה) 1. *beauty, ornament*. עוסקין בנוי – בקישוט של העולם שהוא המקדש

רש"י על זבחים נ"ד ב –

שהן יושבים ברמה - בעירו של שמואל:

רש"י על זבחים נ"ד ב –

נוי של עולם - למצוא מקום לבית הבחירה מן התורה:

שמואל א י"ט:י"ח

וַיְדַד בְּרַח וַיִּמְלִיט וַיָּבֵא אֶל־שְׂמוּאֵל הַרְמְתָּה וַיַּגְדֵּלֻהוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לּוֹ שְׂאוּל וַיֵּלֶךְ הוּא וַשְּׂמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ (בנוית) [בְּנוֹת]:

שמואל א י"ט:כ"ב

וַיֵּלֶךְ גַּם־הוּא הַרְמְתָּה וַיָּבֵא עַד־בֹּר הַגְּדוֹל אֲשֶׁר בִּשְׁכוֹ וַיִּשְׁאַל וַיֹּאמֶר אִיפֹה שְׂמוּאֵל וַדָּוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה (בנוית) [בְּנוֹת] בְּרָמָה:

זבחים נד:

ועל דבר זה נתקבא דואג האדומי בדוד, כדכתיב: "כי קנאת ביתך אכלתני",

וכתיב: "זכור ה' לדוד את כל ענותו" אשר נשבע לה' וגו', אם אבא באהל ביתי וגו',

אם אתן שְׁנַת לַעֲיִנִי לַעֲפָעִפִי תִּנּוּמָה עַד אֶמְצֵא מָקוֹם לָהּ וְגו'".

רש"י במסכת זבחים –

את כל ענותו - אשר עינה את עצמו לעסוק ולדעת ונשבע ונדר אם אבא באהל וגו':

רשי לתהילים

אֶת כָּל עֲנוֹתוֹ. עָנִי נִפְשׁוֹ אֲשֶׁר טָרַח וְעָמַל לְמַצֵּא לָךְ מָקוֹם (תנחומא, נשא יג):

תהילים ס"ט:י' –

כִּי־קִנַּאת בֵּיתְךָ אֶכְלֶתִּי וְחִרְפוֹת אֲחֻרְפֶּיךָ נָפְלוּ עָלַי:

מצודת דוד -

קנאת ביתך. על כי המה מתקנאים בתפארת בהמ"ק לזה אוכלים אותי ועוד יוסיפו לחרפני בדברים:

רש"י –

קנאת ביתך. ראו החכה שנהגת בנו בעוד ביתך קיים, ונתקנאו בי:

בן יהוידע על זבחים נ"ד ב

מאחר דמקום המקדש נתעלם מכל החכמים ולא השיגו אלא רק דוד המלך ע"ה לבדו, הורו בזה מן השמים שגם שימת מלך ראווה לדוד המלך ע"ה דוקא כאשר זכה לבדו להשיג מקום המקדש ולכן דואג שראה בעין שכלו דאחרי זה יבואו להכריח מחמת השגה זו שתהיה המלכות לדוד המלך ע"ה דוקא נתקנא בו והוכרח להוציא שם רע בפיסול היחוס כדי לפסלו ח"ו מהיות מלך.

תהילים קל"ב:א' –

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר־ה' לַדָּוִד אֶת כָּל־עֲנוֹתָיו:

מדרש תהילים ד"ב:

בג' דברים היה מצטער דוד עליהן והרחיב לו הקב"ה. אחת על בית המקדש. וכן הוא אומר (תהלים קלב א) זכור ה' לדוד את כל ענותו. והרחיב לו הקב"ה ומצא את המקום שנאמר (דברי הימים-א כב א) ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלקים.

פסיקתא רבתי מג א

בשעה שנצטער על בית המקדש כמ"ש זכור ה' לדוד את כל ענותו [וגו'] אם אבוא באוהל ביתי [וגו'] אם אתן שנת לעיני [וגו'] עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב (שם קל"ב א' עד ה')

כיון שראה אותו הקדוש ברוך הוא שעומד ומצטער על בית המקדש מיד שלח אצלו גד הנביא והראה לו את מקום בית המקדש כמה שכתב ויבא גד אל דוד ביום ההוא ויאמר לו עלה והקם לה' מזבח בגורן ארונה היבوسی (שמואל ב' כ"ד י"ח)

רד"ק

שיר. אמר דוד זה המזמור בשעה שבנה המזבח בגורן ארונה היבوسی על פי גד הנביא..

ועד אותו היום לא נודע מקום בית המקדש וכבר אמר לו נתן הנביא כי הוא לא יבנה הבית כי אם שלמה בנו ולפי ששם דוד כחו ויכלתו להכין בנין הבית ונענה במקום הנבחר בקש מה', ואמר זכור ה' לדוד את כל ענותו כיון שלא זכיתי לבנות תעלה המחשבה כמעשה וזכור לי מה שעניתי עצמי בעבורו כי גזלתי שנתי מעיני מרוב מחשבתי עליו, נדרתי ונשבעתי שלא אנוח עד שאבננו ולא הייתי מוצא קורת רוח בביתי ובמשכני אחר שלא היה בית ה' נבנה:

במדבר רבה יב ט

אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר בריה, בכל מקום שאדם יגע ונותן נפשו על הדבר אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכרו, רצונך לידע –

שלמה בנה בית המקדש, שנאמר (מלכים א ו, יד): ויבן שלמה את הבית ויכלהו, ובשביל שנתן דוד נפשו על בית המקדש שנבנה, שנאמר (תהלים קלב, א ה): זכור ה' לדוד את כל ענותו וגו' אם אבוא באהל ביתי וגו' אם אתן שנת לעיני וגו' עד אמצא מקום לה' וגו', ולא קפח הקדוש ברוך הוא שכרו אלא הכתיבו על שמו (תהלים ל, א): מזמור שיר חנכת הבית לדוד, לשלמה אין כתיב כאן אלא לדוד.

מכילתא דרבי ישמעאל, מסכתא דשירה א'ה'

"מזמור שיר חנכת הבית לדוד." וכי דוד בנאו? והלא שלמה בנאו, שנאמר: (מלכים א ו, יד) "ויבן שלמה את הבית". ומה תלמד לומר "מזמור שיר חנכת הבית לדוד"? אלא, לפי שנתן דוד נפשו עליו לבנותו, נקרא על שמו. וכן הוא אומר: (תהלים קלב, א-ו) "זכור " לדוד את כל ענותו... וכן הוא אומר: (מלכים א יב, טז) "ראה ביתך דוד". הא, לפי שנתן נפשו עליו, נקרא על שמו. וכן את מוצא, שכל דבר שאדם נותן נפשו עליו נקרא על שמו.

מסכת שבת ל ע"א

כשבנה שלמה את בית המקדש, ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים. דבקו שערים זה בזה. אמר שלמה עשרים וארבעה רגלות, ולא נענה. פתח ואמר: "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד". רהטו בתריה למיבלעיה, אמרו: "מי הוא זה מלך הכבוד". אמר להו: "ה' עזוז וגבור". חזר ואמר: "שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה", ולא נענה. כיון שאמר: "ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך", מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון.

